

Средно училище за хуманитарни науки и изкуства
"Константин Преславски" Варна

СТРАТЕГИЯ

ЗА

ПРЕВЕНЦИЯ И ОГРАНИЧАВАНЕ НА АГРЕСИВНОТО ПОВЕДЕНИЕ СРЕД ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ в СУ за ХНИ „К. Преславски“ гр. ВАРНА

2016 – 2020 г.

Настоящата стратегия е актуализирана на заседание на Училищния координационен съвет с Протокол № 1/13.09.2018г.
и приета на Педагогически съвет с протокол № 19/13.09.2018 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Обхват на стратегията.....	стр. 2
Нормативна база.....	стр. 3
Въведение.....	стр. 3
Мисия.....	стр. 6
Визия.....	стр. 6
Ситуационен анализ.....	стр. 6
Стратегически цели.....	стр. 7
Подцели.....	стр. 7
Дейности.....	стр. 8
Заключение.....	стр. 9

ОБХВАТ НА СТРАТЕГИЯТА

- Ученици;
- Педагогически специалисти от училището;
- Директор;
- Заместник-директори;
- Училищни психолози;
- Административни служители;
- Непедагогически персонал;
- Родители – чрез обществен съвет и училищно настоятелство;
- Социални партньори.

НОРМАТИВНА БАЗА

Настоящата Стратегия за превенция и ограничаване на агресивното поведение на учениците в СУ за ХНИ „К. Преславски“ е съобразена с:

- Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.
- Конвенция на ООН за правата на детето, която е ратифицирана и е станала част от вътрешното ни законодателство;
- Закон за предучилищно и училищно образование;
- Закон за закрила на детето;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система /2013-2020/;
- Национален план за интегриране на деца със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания в системата на народната просвета;
- Регионални приоритети на средното образование – чл. 196 ЗПУО;
- Общински политики в средното образование – чл.197 от ЗПУО;

ВЪВЕДЕНИЕ

За да се справим с едно явление или да го редуцираме, защото е социално неприемливо, първо трябва добре да го опознаем.

Проблемът за агресивното поведение сред децата и учениците не е изолиран случай от цялостния социален живот на едно общество. Децата са продължение на рода не само в чисто физически аспект, а като цялостни индивиди, носещи психична и културална информация. Агресията е част от инстинктивната природа на човека. Конфликтът между съзнаваното и несъзнаваното не е нещо епизодично, а фундаментален психичен процес, т.е. съпътства ни от детството до старостта. Всеки един от нас носи в себе си агресия и я проявява по определен начин. Ако възникнат условия, застрашаващи живота и оцеляването, точно тази агресия ни помага да се справим. Много често в ежедневна среда ние не осъзнаваме как реагираме агресивно и нараняваме другите, без те да ни застрашават. Приемаме за нормално да повишаваме тон, да иронизираме другите, да клюкарим, да обиждаме. Ние, възрастните, имаме моралния ангажимент да се интересуваме повече за причините, които пораждат агресивно поведение.

Към причините за проявите на агресия – обществени, междуличностни и вътрешноличностни фактори, можем да прибавим и следните особености на социалната ситуация:

- *Ситуацията на преход*, поставяща под натиск традиционни модели за възпитание и дисциплиниране на поведението при подрастващите;
- *Интензивно информационно общуване*, изместващо възможността за автентично общуване и въвеждащо агресивни модели на себеутвърждаване;
- *Нереформираниите социализиращи институции (семейство, детска градина, училище, университет)*, акцентиращи основно върху контрола и дисциплината при връзката си с подрастващите;

- *Липсата на цялостни програми за осигуряване на родителите и педагогическите кадри с ефективен инструментариум за управление на агресивното поведение в юношеска възраст и др.*

Според национално изследване на агенция „Alpha Research” (2013) сред факторите, отговорни за агресията при децата са дисциплината в училище, материалните различия между децата, усещането за ненаказаност. Най-голям процент е насилието при деца от 11 до 14 – годишна възраст – почти 30% от случаите. Според 79,4 % от анкетираните родители, дисциплината в училище и родителският контрол трябва да се повишат, за да се преодолее агресията. Според 22% от анкетираните, човек може да изпита самоуважение, чрез насилие. Според 35% от учениците, насилието е фактор за политическа власт, а 24% от децата смятат, че агресията и насилието осигуряват лесен начин на живот. Мнението на децата по-скоро изразява нагласите в обществото.

Агресията в периода на юношеството

Агресията при децата е свързана с проблемите на израстването. Биологически погледнато юношата е зрял, но в социално и емоционално отношение той все още е дете. Особеностите на психичното развитие във възрастта 13 – 18 години са:

- трудно общуват или почти не общуват с възрастните;
- държат родителите и учителите да зачитат мнението им;
- групов натиск върху юношата;
- страх да не изглежда слаб или победен;
- тестване на граници и отхвърляне на авторитети;
- юношата изправен пред въпроса за своята идентичност (кой съм аз, кой съм аз в групата);
- опасност от дифузни (неясни) представи за самия себе си;
- високо ниво на ситуативна тревожност.

Юношеството е период в развитието на човека, когато започва труден и мъчителен преход от детството към зрелостта, в който настъпват внезапни бурни промени. На този период можем да гледаме като на процес на емоционално отделяне от родителските фигури и процес на денатуризиране на света – неща, които доскоро са изглеждали саморазбираеми (като животът в семейството) престават да са такива. Те се променят и водят след себе си обръкване и тъга.

От една страна юношите трябва да интегрират драстичните промени на тялото и своето ново тяло в една нова „картина за себе си”. От друга страна, в търсене на своята самостоятелност, те напускат битието си на малки деца и започват да оспорват родителския авторитет като първо и последно основание на света, сравнявайки го с другите, критикувайки го и постепенно отчуждавайки се от него. Тези трудни задачи предизвикват смут, обръкване, тревожност и агресивност, които много често могат да се маскират като рисково поведение и антисоциални прояви. Юношеството е период на непокорство, промени и уязвимост, който може да показва увеличение в честотата и средствата за прояви на агресия, насилие и друго рисково поведение.

Училището е социална среда, в която децата и учениците са в контакт с връстниците си, от които получават информация съзнателно и несъзнателно за самите себе си. Липсата на зрялост и самоконтрол са предпоставки за проява на агресия.

Децата от 7-13 години са спонтанни, импулсивни и първични. При тях формите на агресия са свързани с физически тормоз – бутане, блъскане, удряне, ритане, вземане на чужди вещи и др.

При учениците от 13-18 години по-рядко се наблюдава физическа агресия, за сметка на психическия тормоз – обиди; „шегички“; изолиране; клюкарене; снимане без разрешение; поместване на информация в социалните мрежи без знанието на потърпевшия; заплашване; принуда; изнудване и грабеж; противозаконно унищожаване или нанасяне на щета на чужда движима или недвижима вещь и др.

Агресията в контекста на училищното всекидневие

Тук въпросът е доколко училището е отговорно за проявите и нарастването на агресията. От една страна, училището като институция, отразява обществените условия – зараждането на агресията често е заложена във него (**разпадане на семейства, различни възпитателни стилове, различен интелект или материално благосъстояние**). В този случай училището се превръща в арена на отиграване на социални конфликти и проблеми.

От друга страна училището е определяща и оценяваща институция, създаваща неравност (**деление, йерархия, определяща „успеха“ или „провала“ на отделния ученик**). По този начин самата институция неизбежно създава условия, които могат да предизвикат агресивно поведение. Това ни изправя пред въпроса – какво може училището да направи в посока превенция и редуциране на агресивното поведение; какво могат да направят учителите и дали те от своя страна са подготвени да се изправят пред този проблем. От решаващо значение е взаимодействието между трите главни действащи лица – учители, ученици и родители, и техните начини на свързване един с друг, които могат да варират - от партниране през конфликти и борба, за това кой е по-добрият родител/или по-добрият възрастен до изключване на другата страна. Едно **добро партниране** редуцира и може да бъде превантивно спрямо тези прояви, защото създава обща рамка, общи правила, единомислие на възрастни, сигурност, стабилност. Едно **лошо партниране** само по себе си е достатъчно условие за засилване на проявите на агресия, вътрешно конкуриране, създаване на конфликти, възможности за манипулация от страна на учениците и т.н.

Агресивните прояви и насилието сред подрастващите са тясно свързани с условията, които порождават конфликти в социалната среда. В българското училище в последните години се наблюдава тенденция към засилване на агресивните прояви.

Насилието може да се прояви в най-разнообразни форми – от дразнене и обидни забележки до нанасяне на физически травми, дори и убийство. Затова най-точна дефиниция за насилието е, **че това е всяко поведение, което нарушава правата на друг човек. Насилие има дори в случаи, когато човек не осъзнава това.**

Факторите, които провокират агресия или насилие в ученическата общност са:

- Вътрешноличностната агресивност на самите ученици, зависеща от индивидуалните им особености. Тя се обостря по време на кризата на юношеския период;
- Предшестващ жизнен опит на учениците, свързан с проява на агресия и насилие или наблюдаване на подобни действия;
- Непознаване на методи за ненасилствено разрешаване на конфликти;
- Драматична промяна в ценностната система, при която стойности като солидарност, готовност за оказване на помощ или съчувствие са изгласкани на заден план;

МИСИЯ

СУ за ХНИ „К. Преславски“ е българско училище, което чрез високо квалифицираните си преподаватели и активното сътрудничество с родителската общност и различни организации се стреми да формира млади личности с високо ниво на знания и умения, обществено ангажирани, носители на духовни ценности, способни да изградят един по-хуманен и хармоничен свят. Вярваме, че възпитаването в човешки добродетели е фундамент, който осигурява възможност за използване на познанието в полза на обществото. Надяваме се, че чрез целенасочено възпитаване на толерантност и уважение към другите ще допринесем за изграждане на демократично общество, в което всеки човек зачита правата на останалите.

ВИЗИЯ

До края на стратегическия период (2020 г.) да изградим балансирана образователна среда със споделени ценности и училището да се превърне в желана територия, в която проблемите и конфликтите се решават по ненасилствен начин.

СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
УЧЕНИЦИ	
<p>Въведена политика за превенция на тормоза и насилието в училището от 2008 г.</p> <p>Прилага се връстников подход и провеждане на тематични часове, свързани с тормоза, насилието, интернет безопасност.</p> <p>Провеждане на тренинги с цели класове в ЧК за толерантно отношение със съученици и учители.</p> <p>Нестандартен подход на училищните психолози за работа в сътрудническа среда, а не конкурентна.</p> <p>Висок интерес, любопитство и желание на младия човек да намери отговор на въпросите: „Кой съм аз?“ и „Как ме приемат другите?“</p>	<p>Непознаване на методи за ненасилствено разрешаване на конфликти.</p> <p>Липса на система в образователната среда за възпитаване в общочовешки ценности като състрадателност, емпатия, сътрудничество.</p> <p>Липса на физическо пространство за работа на Ученическия съвет за решаване на актуални проблеми от ученическото ежедневие.</p>

УЧИТЕЛИ	
<p>Желание на част от учителите да повишат нивото си на познания по проблема за тормоза и участието им в различни обучения.</p> <p>Добра комуникация между учители и ученици.</p>	<p>Приоритет на учебния процес, липса на време за неформално общуване с учениците.</p> <p>Непознаване на проблема за тормоза и насилието в дълбочина и омаловажаването му от голяма част от педагогическия персонал.</p> <p>Липса на съвместни инициативи с родителския актив на класа за изграждане на доверие към възрастните от страна на учениците.</p>
РОДИТЕЛИ	
<p>Традициите в българското семейство към духовен напредък на децата им.</p>	<p>Неглижиране на емоционалното състояние на ученика от страна на родителите и фокусирането им върху оценките му.</p> <p>Влиянието на медиите върху страха на родителите и преекспониране на дребни прояви на агресивно поведение, особено при малките ученици 5 – 7 клас.</p> <p>Все по- голямата заетост на родителите, все по-честото търсене на препитание в чужбина и лишаване на учениците от родителско присъствие.</p>

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

1. Управление на взаимоотношенията между ученици, учители, служители, родители и изграждане на здравословна и спокойна среда в училище за разгръщане на творческия потенциал на учениците.
2. Повишаване на квалификацията, знанията и уменията на учители и родители за справяне в ситуации на конфликт, породени от агресивно поведение.

ПОДЦЕЛИ

1. Въвеждане на системен подход през цялата учебна година за задълбочаване на знанията за толерантността и взаимното уважение и превръщането им в трайна култура.

2. Подобряване на диалога между ученици, учители, служители, родители и обединяване на усилията им в превенцията на агресивни прояви.

3. Изграждане на отношения на партньорство и взаимопомощ между училището и семейството с цел повишаване на доверието на учениците към техните учители и родители, както и изграждане на сигурна образователна среда.

4. Осигуряване на обществена подкрепа в превенцията на агресивното поведение на учениците в училище. В рамките на този приоритет са залегнати цели, насочени към подобряване прилагането в практиката на действащи нормативни документи – на местно и национално ниво, които кореспондират с конкретни мерки и дейности за подобряване на дисциплината в училищата, както и работа по превенция на агресивни прояви сред децата и учениците.

ДЕЙНОСТИ

I. Създаване и системно поддържане на сигурна образователна среда:

1. Ежегодно актуализиране на Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден от МОН и Алгоритъма за неговото прилагане:

1.1. Оценка на ситуацията и разработване на мерки за подобряване на средата.

1.2. Дейности на ниво клас.

1.3. Дейности на ниво училище.

1.4. Ефективна работа на Училищния координационен съвет - дейностите, свързани с изграждане на сигурна образователна среда се разработват всяка учебна година в Плана на координационния съвет за противодействие на училищния тормоз.

2. Системен контрол върху спазване на Етичния кодекс на училището:

2.1. Ясно разписани правила и отговорности за приложението му;

2.2. Повишаване доверието на служителите в училището за споделяне на случаи за нарушаване на техните права;

2.3. Повишаване знанията на учениците по проблемите на техните права и правата на другите.

II. Повишаване на информираността на различните участници в образователния процес за причините и предпоставките за агресивно поведение:

1. Ежегодна квалификация на служителите, свързана с превенция на тормоза.

2. Провеждане на часове на класа с класен ръководител и училищен психолог за разпознаване формите на тормоз и насилие, решаване на конкретни казуси, както и развиване на умения за ненасилствено разрешаване на конфликти.

3. Провеждане на тематични мероприятия по инициатива на учениците или на ученическия съвет.

4. Поместване на информационни материали в сайта на училището за предприети дейности за превенция и интервенция за преодоляване на насилието и тормоза между учениците.
5. Отбелязване на Деня на толерантността, Световния ден за борба с кибертормоза, Международния ден за безопасен интернет, Деня на розовата фланелка и др.

III. Подобряване на взаимодействието между училището и родителската общност:

1. Използване на ресурсите на Обществения съвет и на Училищното настоятелство за подобряване на образователната среда.
2. Привличане на родителите като партньори в дейностите по превенция – залегнало е в плана на УКС и в плановете на класните ръководители.
3. Ежегодно актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Стратегията за развитие се основава на принципите и насоките на ЗПУО, приоритетите на МОН, Община Варна и спецификата на учебното заведение.

Стратегията за развитие подлежи на актуализиране.

Стратегията за развитие е основание за съставяне на годишен план за превенция и ограничаване на агресивното поведение на учениците в СУ за ХНИ „К. Преславски“.